

ASTURIÀ I CATALÀ: CONFRONTACIÓ LÈXICA DINS EL MARC DEL *DICTIONNAIRE ÉTYMOLOGIQUE* ROMAN (DÉROM)

*ASTURIAN AND CATALAN: LEXICAL CONTRAST WITHIN THE DICTIONNAIRE
ÉTYMOLOGIQUE ROMAN (DÉROM)*

CLAUDIA ELENA MENÉNDEZ FERNÁNDEZ
Universidad de Oviedo, Academia de la Llingua Asturiana
Departamento de Filología Clásica y Románica
C. Amparo Pedregal, s/n, 33011 Uviéu
menendezclaudia@uniovi.es
ORCID ID: 0000-0002-3631-0858

Resum

En aquest article s'ofereix una anàlisi comparada de les dades lèxiques que mostra el projecte *Dictionnaire Étymologique Roman* (DÉRom) pel que fa a dues llengües romàniques de tractament obligatori dins el diccionari, com ara l'asturià i el català. Es pren com a corpus de treball un repertori de 206 ètims que ja s'hi han estudiat i publicat i es traça una confrontació entre els cognats hereditaris d'una i d'altra llengua per tal d'esbrinar els punts en comú i els divergents. Aquestes dades etimològiques s'han classificat en tres grups, segons la pervivència dispar dels respectius cognats romànics. Si es deixen a un costat els 14 ètims que no sobreviuen en cap de les dues llengües, el balanç és el següent: 8 ètims presenten un continuador, entre altres llengües, en asturià (però no en català); 14 ètims mostren un representant, entre d'altres, en català (però no en asturià); i un nodrit grup de 192 ètims ofereix seguidors lèxics en totes dues llengües, encara que a vegades aquests seguidors resulten de procediments fonològics, morfològics o semàntics diversos.

Paraules clau

asturià, català, ètim, diccionari, comparació

Abstract

This paper offers a comparative analysis of lexical data as presented by the Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom) concerning two Romance languages which are essential parts of the dictionary, namely Asturian and Catalan. A corpus of 206 etyma that have already been studied is taken as the working basis, and a comparison is drawn between the hereditary cognates of both languages to identify commonalities and divergences. These etymological data have been classified into three groups based on the uneven survival

of their respective Romance cognates. Setting aside the 14 etyma that have not survived in either language, the balance is as follows: 8 etyma have survived in Asturian and other languages (but not in Catalan); 14 etyma still survive in Catalan and other languages (but not in Asturian); and a substantial group of 192 etyma have lexical successors in both languages, although they may result from different phonological, morphological or semantic procedures.

Key words

Asturian, Catalan, etyma, dictionary, comparison

1. INTRODUCCIÓ¹

En les darreres dècades, les connexions entre l'asturià i el català han estat objecte d'atenció per part de molts estudiosos que, des de diferents perspectives, han sotmès a anàlisis comparatives aspectes comuns i divergents d'ambdues llengües. En són un bon exemple VENY (1982; 2010), GONZÁLEZ (2002) o BUSTO (2020).

La seva localització en un espai geogràfic compartit —el de la península ibèrica—, encara que situades en àrees laterals oposades —el nord-oest ibèric en el cas de l'asturià, i l'est, en el del català—, així com l'estima i la proximitat personal i acadèmica envers les dues llengües, motiva aquesta meua contribució, que segueix el deixant iniciat per altres autors i que s'emmarca dins del projecte *DÉRom: Dictionnaire Étymologique Roman* (Éva Buchi i Wolfgang Schweickard dirs.), del qual l'asturià i el català constitueixen dues peces imprescindibles.

1. Agraïxo de tot cor a José Enrique Gargallo i a Maria Reina Bastardas el temps que m'han regalat, els consells que m'han donat i la dedicació amb la qual han revisat i corregit aquesta contribució.

2. EL *DICTIONNAIRE ÉTYMOLOGIQUE ROMAN* I LA RENOVACIÓ METODOLÒGICA EN ETIMOLOGIA ROMÀNICA

Més de quinze anys després des de la seva fundació el gener de 2008, i davant la necessitat de renovar i revisar críticament l'obra de referència pel que fa a la lexicologia i l'etimologia romàniques, a saber, el *Romanisches Etymologisches Wörterbuch* (REW) de Wilhelm Meyer-Lübke, el projecte DÉRom ha dibuixat i afermat una trajectòria científica ben fructífera. El seu objectiu fonamental és «reconstruire le lexique de l'ancêtre commun des parlers romans, c'est-à-dire le *proto-roman*», tot abraçant els principis metodològics de la *gramàtica comparada-reconstrucció*, «méthode qui a fait ses preuves en étymologie indo-européenne, germanique, chamito-sémitique ou encore finno-ougrienne, mais qui n'a pas encore été appliquée en tant que telle à l'étymologie romane» (BUCHI & SCHWEICKARD 2009: 100).

L'adopció d'aquest mètode implica canvis notables respecte a la recerca etimològica més tradicional, com els que concerneixen la presentació mateixa dels ètims reconstruïts al diccionari, que s'hi introdueixen en notació fonològica i amb asterisc.² Val a dir que la llengua reconstruïda que es manifesta en els articles del DÉRom, lluny de suposar una abstracció, també queda sotmesa, en tant que veritable diasistema, a la variació (fonològica, morfològica o semàntica), la qual cosa a vegades pot dificultar la lectura de les dades al públic no avesat a aquesta metodologia. En efecte, al costat d'articles etimològics amb una estructura simple (cf. */'mai-u/), n'hi apareixen d'altres que mostren una estructura més complexa: així doncs, l'article */'trēm-ul-a-/ distingeix un tipus original */'trēm-ul-a-re/ i un tipus fonològicament evolucionat amb síncope de la vocal intertònica */'trēml-a-re/; l'article */'dent-e/ reconstrueix un tipus original masculí i un altre morfològicament innovador amb gènere femení; i, en el cas de */ti'tion-e/ és possible reconstruir un primer semema 'tió', així com un

2. Aquest asterisc no indica que els ètims no estiguin documentats sota la forma de correlats en el llatí escrit de l'Antiguitat (p. e., el protoromànic */a'nell-u/ es correspon amb el llatí escrit *anēllus*, -i), sinó que el seu significat ha estat objecte de reconstrucció a través de la comparació dels diferents cognats romànics.

segon, ‘carbó (malaltia dels cereals)’, desenvolupat a través d’una metàfora. I és que l’establiment de les propietats semàntiques dels ètims del lèxic hereditari es concep com un dels aspectes més innovadors del DÉRom —si bé no exempt de problemes de definició metodològica (CHAUVEAU 2020)—, enfront de la tendència a la representació monosèmica de l’etimografia tradicional.

Com a punt de partida, el DÉRom preveia l’anàlisi, conforme a la metodologia proposada, dels 488 ètims que es consideren nuclears del repertori comú del lèxic hereditari romànic, prenent com a referència l’inventari elaborat per Iancu FISHER (1969: 111-113). Fins a la data de començament d’aquesta recerca (22 de desembre de 2023), s’havia completat ja l’estudi d’un total de 206 ètims;³ no obstant això, cal assenyalar que, per diversos motius, entre aquests 206 ètims, n’hi figuren alguns que no estaven contemplats en el llistat original de Fisher.⁴

2.1. L’asturià i el català al DÉRom

És ben sabut que no existeix un consens, ni tan sols entre els romanistes, sobre quines i quantes són les diferents llengües romàniques. Tot i així, el DÉRom fixa una sèrie d’idiomes de menció obligatòria, que han de complir almenys un dels següents criteris: constituir una llengua *per distància*, i disposar d’un diccionari etimològic o de la informació necessària per a compensar un desequilibri en la cronologia dels testimonis documentals (BUCHI & SCHWEICKARD 2014: 14). En conjunt, les varietats romàniques «obligatòries» al DÉRom són: el sard, el dacoromanès, l’istroromanès, el meglenoromanès, l’aromanès, el dàlmata, l’istriota, l’italià (també l’italià septentrional i l’italià centromeridional),⁵ el friülà, el ladí dolomític, el romanx, el francès, el

3. La seva consulta és d’accés lliure a la pàgina web del projecte (<<http://stella.atilf.fr/DERom/>>).

4. Atès que l’espai del qual dispojo és limitat, opto per remetre a la pàgina oficial del projecte i, especialment, als tres volums publicats fins ara del diccionari, per a ampliar-hi la informació.

5. La situació particular d’Itàlia, marcada per una forta diversitat constitutiva, posa nombrosos obstacles a l’hora d’establir una classificació taxonòmica de la seva glotodiversitat, que no resulta gens fàcil de consensuar, ni tan sols entre els especialistes.

francoprovençal, l'occità, el gascó,⁶ el català, l'aragonès,⁷ el castellà, l'asturià, el galleg i el portuguès. Respecte del català i de l'asturià, la bibliografia mínima de referència és, per a la primera, el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (DECat) i el *Diccionari català-valencià-balear* (DCVB); i, per a la segona, el *Diccionario Etimológico de la Lengua Asturiana* (DELLA) i el *Diccionario General de la Lengua Asturiana* (DGLA). Tot i així, aquesta bibliografia sol engruixir-se amb altres obres rellevants, com ara l'*Atlas lingüístico del dominio català* (ALDC).

La participació obligatòria de totes dues llengües al DÉRom m'ha fornint l'avinentesa de plantejar una anàlisi comparativa que pren com a base els 206 ètims ja estudiats. Soc conscient que es tracta d'un corpus reduït, que no representa ni tan sols la meitat del total d'articles previstos originalment; així doncs, qualsevol conclusió que se n'extregui estarà de bell antuvi condicionada. A més, en quedar limitat al marc del projecte DÉRom i, en conseqüència, a la seva restringida selecció lèxica, els resultats obtinguts no poden extrapolar-se a la caracterització lèxica general dels dos idiomes. Així i tot, considero que la recerca proposada cobra especial interès tenint en compte la posició dins la Romània de les dues llengües que són objecte de la comparació: d'una banda, la lateralitat en una àrea ja lateral o marginal com és la península ibèrica, en el cas asturià; i de l'altra, la peculiar situació del català, llargament discutida (SANCHEZ 2019) en un debat, a vegades estèril, que vacil·la a atorgar a aquesta llengua un estatus iberoromà-

En conseqüència, això també dificulta l'adopció dels glotònims concrets amb els quals definir, des d'una perspectiva individualitzada, les varietats d'aquest domini lingüístic. A hores d'ara, i després d'un debat que encara continua obert, el DÉRom ha optat pels glotònims «italià», «italià septentrional» i «italià centromeridional», que tenen uns certs avantatges, però que comporten també problemes de conceptualització que han dut altres autors a proposar diferents etiquetes, com ara «italoromànic» (GARGALLO 2021: 211).

6. La individuació del gascó com una llengua romànica separada del conjunt occità es fonamenta en treballs com ara els de CHAMBON & GREUB (2002). Tot i així, aquesta hipòtesi troba discrepàncies ben legítimes entre altres reconeguts romanistes (cf. GARGALLO 2021: 210).

7. L'aragonès no es va considerar una llengua de cita obligatòria fins a l'any 2016, la qual cosa justifica l'absència de dades aragoneses als articles redactats prèviament. Aquest dèficit va tractar de pal·liar-lo, en part, REINHARDT (2020).

nic, gal·loromànic o bé intermedi. En aquest sentit, no és el meu objectiu, ni de bon tros, donar una resposta a aquesta pregunta (temptativa que sí ha volgut emprendre, assumint precisament com a marc de referència el projecte DÉRom, BASTARDAS 2016), si bé no renuncio a aportar exemples concrets que, a la llum de les dades arreplegades, apunten a engrossir els argumentaris sobre els quals solen basar-se els diferents tipus de classificació tipològica del català.

3. ANÀLISI DE DADES

La consulta en accés obert dels ètims disponibles fins a la data de redacció d'aquest treball deixa un corpus total de 206 ètims. De totes maneres, cal restar-ne catorze (cf. Annex *a*) que no han conegut un continuador hereditari ni en asturià ni en català; per tant, la xifra real d'ètims analitzats se situa en 192. D'acord amb la seva pervivència com a cognats en les dues llengües que són objecte de comparació, els materials poden organitzar-se en tres grups.

3.1. *L'asturià coneix un continuador d'un cert ètim, mentre que el català no el coneix*

S'agrupen sota aquest apartat vuit ètims protoromànics (cf. Annex *b*), sense continuació en català, que tenen o han tingut un representant asturià, com ara */'mər-l-u/ (> *mierbu* 'merla'), */'kasi-u/ (> *quesu* 'formatge') o */'rug-i-/ (> *ruxir* 'rugir'⁸). En els vuit casos, l'asturià comparteix cognat amb altres llengües de la península ibèrica: particularment el gallec, el portuguès i el castellà, encara que també l'aragonès (ast. *llantaina* - arag. *plantaina* < */'plan't-agin-e/).

Cal destacar l'article */'lĩp-id-u/, que presenta una solució asturiana *llĩmpiu* 'net' (documentada des de 1263), i que no ha deixat resultats directes en català. No obstant això, testimonis indirectes com els que ofereixen topònims del tipus de *Coma Llímpia*, en al·lusió a

8. Potser, llatínisme en català (DECat 7,520).

llocs erms o sense vegetació (OnCat 5,62-63), així com l'existència d'un apel·latiu *llempo* 'tros de muntanya sense vegetació' a Fórnols (DCVB s.v.), esperonen Coromines a suposar que una forma **llèm-peu* «degué existir en un període preliterari» (DECat 4,957).

3.2. *El català coneix un continuador d'un cert ètim, mentre que l'asturià no el coneix*

D'altra banda, s'identifiquen fins a catorze ètims protoromànics (cf. Annex c), sense representants asturians, que sí han tingut continuïtat en català. Entre ells, es poden trobar resultats compartits amb llengües gal·loromàniques i absents de la resta de la península ibèrica (en particular, **/βi'n-aki-a/* > occ. *vinassa*, gasc. *binasso*, cat. *vinassa* o **/mol'ton-e/* > fr. *mouton*, frpr. *mouton*, occ. *mouto*, gasc. *moutou*, cat. *moltó*); resultats que, a més de deixar empremta en l'àmbit gal·loromànic, també ho fan en aragonès (**/'rusk-a/* > frpr. *ruchi*, occ. *rusca*, gasc. *rusco*, cat. *rusca*, arag. *rusca*); i solucions amb una continuació que arriba a altres dominis iberoromànics més llunyans, com ara gallec i portuguès (**/'ϕlor-e/* > (...) occ. *flour*, gasc. *hiou*, cat. *flor*, arag. *flor*, gal. *chor*/port. sept. *chôr* o **/'preti-u/* > (...) fr. *prix*, occ. *pretz*, gasc. *prets*, cat. *preu*, arag. *preu*, gal. *prezo*/port. *preço*).⁹

Pel que fa a l'ètim **/'mel-u/*,¹ arrel d'un conjunt de cognats romànics (romanesos, sards, italians i retoromànics sobretot) que remetien a la 'poma' o, secundàriament a través de la metàfora, a la 'galta', resulta interessant destacar l'existència d'un tipus lexical *mel*, recessiu i fixat en una sèrie de sintagmes, que perviu especialment en el català d'Eivissa per a la denominació dels pòmuls: *mels de sa galta* (DCVB s.v.; DECat 5,553; ALDC 1,38, p 83).

Malgrat que els ètims aquí reunits no han deixat testimonis hereditaris en asturià, encara podria matisar-se la informació etimològica de l'article **/'agr-u/* (cat. *agre*, amb diferents significats), i per a la

9. Ast. *flor* i ast. *preciu* no es consideren hereditaris, sinó (semi)cultismes, d'acord amb la conservació de *fl-* en el primer (quan l'evolució patrimonial demanaria una palatalització en *ll-*) i de la conservació de *i*od en el segon.

qual podria valorar-se la inclusió d'un antic asturià *agru* 'camp, terra de treball' (de la mateixa manera que s'hi han tingut en compte l'antic castellà *ero* o l'antic gascó *agre*), atestat sovint en els textos primitius del domini ([*agro*] DELLA 1,253-255), i que és a la base d'alguns topònims asturians, com *Arllongo* (< AGRU LONGU) (GARCÍA 2005: 670). Així i tot, en bona part dels testimonis medievals de l'apel·latiu (*aru*, *aro*, *eiro*, *ero*, etc.), a banda de determinats topònims, no és possible saber amb certesa si som davant un continuador de */'agr-u/ o bé de */'ari-u/, atesa la coincidència evolutiva de totes dues formes i el triomf final d'un modern *eru* (DALLA s.v.), que podria justificar-se a partir de qualsevol de les dues.

3.3. Totes dues llengües coneixen un continuador d'un cert ètim

La resta d'ètims protoromànics analitzats coneix un representant tant en asturià com en català. Pel que fa a aquests casos, encara es poden establir subdivisions a l'hora de classificar-los:

3.3.1. Totes dues presenten un continuador, directe o secundàriament evolucionat, amb el(s) mateix(os) significat(s)

Es tracta del grup més nombrós, ja que inclou fins a cent vuit ètims (cf. Annex d). Una gran majoria té un caràcter panromànic, és a dir, són ètims que estan representats en tots els idiomes romànics (p. e.: */a'nell-u/ > (...), cat. *anell*, ast. *aniellu*; */'batt-e-/ > (...), cat. *batre*, ast. *bater*; */'βent-u/ > (...), cat. *vent*, ast. *vientu*), o gairebé panromànic, perquè poden mancar en alguna llengua, com en dàlmata o en sard.

Des del punt de vista cronològic, i arran del principi metodològic del DÉRom pel qual s'exigeix l'esment —quan sigui possible— de la data de la primera documentació coneguda de l'apel·latiu romànic hereditari, la comparació de les dades asturianes i de les catalanes ens mostra: trenta-nou casos en què el continuador asturià es documenta amb anterioritat respecte del seu cognat català (p. e.: */'ann-u/ > cat. *any* [des de 1276], ast. *añu* [des de 1171]; */'ϕe'βrari-u/ > cat. *febrer*

[des de 1330], ast. *febreru* [des de 1250], etc.) i, a l'inrevés, vint-i-cinc vegades en les quals és el representant català el que es testimonia en una data anterior (*/' ϕ ili-u/ > cat. *fill* [des de s.XII], ast. *fíu* [des de 1450]; */'gross-u/ > cat. *gros* [des de 1242], ast. *gruesu* [des de 1269], etc.). No obstant això, n'hi ha quaranta-quatre per als quals resulta impossible esbrinar la relació cronològica entre ambdós, bé perquè en una de les llengües es desconeix la data de la primera documentació, o bé perquè les dates assenyalades no s'ajusten a un any concret, sinó a la indicació aproximada del segle.¹⁰

Per altra banda, convé destacar que només en dos articles la inclusió del continuador asturià i del català respon a una pervivència parcial en alguna de les respectives varietats dialectals, però no a una presència general en tots dos idiomes. Es tracta, en un cas, de l'ètim */' ϕ en-u/ ~ */' ϕ en-u/, que aboca al cat. *fe* (des de 1283/1288), i a la forma *henu*, que només es reconeix en alguns municipis de l'asturià oriental, atès que a la major part del domini asturià s'hi ha superposat el continuador de */' ϵ rb-a/, és a dir, *yerba*; l'altre cas és el de l'ètim */'sa'l-i-re/, d'on sorgeix l'ast. *salir* (des de 1145) i un cat. *sallir* 'sortir', que, per bé que apareixia en textos medievals de matís més o menys dialectal (DECat 7,626), modernament es localitza a l'àrea rossellonesa, on conviu amb una expressió analògica *sàller* (DCVB s.v.; DECat 7,627).

Si considerem la distribució geogràfica dels cognats i dels seus significats, dins el marc global romànic, es poden destacar resultats interessants:

*/'kaput/ → originalment de gènere neutre, va conèixer una recategorització masculina que ha dut, entre d'altres, al cat. *cap* i a l'ast. *cabu*. Ambdós hereten els dos sentits principals protoromànics, és a dir, 'cap' i 'extremitat'; ara bé, mentre que el sentit 'extremitat' es concentra en un àrea contínua que inclou totes les llengües de la península ibèrica, de la Gal·loromània, de la Retoromània, a banda de l'italià, el sard i l'istriota, el sentit 'cap' és recessiu en el protoiberoromànic gene-

10. Puntualment, caldria actualitzar algunes de les cronologies. És el cas de */' β ostr-u/, que ofereix una primera documentació per a l'ast. *vuestru* de l'any 1294. Però, tanmateix, testimonis medievals com *Maria Iohannis que foe nostra criada & de don Apparicio* (DELLA 6,745), datat el 1243, permeten avançar-ne la datació.

ral i tan sols es troba —ensems amb el català— en aragonès i en asturià (on s'especialitza amb el sentit de 'cap de bestiar' [DELLA 2,35]).

*/ma'tsan-a/ → presenta, per a la denominació de la 'poma', continuadors només en català (> *maçana*), aragonès, castellà, asturià (> *mazana*), gallec i portuguès, però no a la resta de la Romània.

*/minu'-a-re/ → té una continuïtat restringida als representants de l'antic italià i de l'antic gascó i als dominis català (> *minvar*), aragonès, castellà, asturià (> *menguar*) i gallec i portuguès.

*/'mili-u/ → forneix hereus romànics que s'estenen des de la família romanesa fins al gascó, en oposició a l'istriota i a les llengües de la península ibèrica, entre les quals cal incloure el català, que segueixen un tipus fonològicament secundari com */'mili-u/ (> cat. *mill*, ast. *miyu*).

*/'niβ-e/ → un conjunt de llengües on queden incloses les de la Romània Oriental, a més del sard, dels idiomes retoromànics i de l'àrea lingüística oílica revelen cognats que neixen de l'ètim original esmentat, en contrast amb un tipus fonològicament secundari per atracció paronímica */'neβ-e/, que té representants en un *continuum* que comprèn des de l'occità fins al domini gallegoportuguès (i entre els quals, el cat. *neu* i l'ast. *nieve*).

*/'rap-u/ → s'hi observa, a més d'una recategorització masculina a partir del neutre original, una especialització semàntica que resulta d'una metàfora i que al·ludeix a 'cosa amb un aspecte que evoca la forma d'un nap'. Aquest desenvolupament metafòric sobreviu només en català (> *rap*), en aragonès, en castellà, en asturià (> *rabu*), en gallec i en portuguès; en qualsevol cas, així com el cognat català remet al peix de la família dels lòfids (DIEC2 s.v.), els cognats de la resta de llengües citades fan referència a la 'cua dels animals'.

*/'sparg-e-re/ → diferents llengües romàniques ofereixen un resultat hereditari que presenta el sema 'dispersar', més general, i el sema 'divulgar', més específic i secundari. Val a dir que el cat. *espargir* i l'ast. *esparder* coneixen ambdós sentits i que, a més, el segon s'hi manté vigorosament, encara que ha anat desapareixent de les llengües dels voltants, com ara el francès, l'occità, el castellà, el gallec i el portuguès.

Finalment, caldria introduir petites correccions en algun dels articles del diccionari. És el cas de */βostr-u/, on es reconstrueix un tipus

original */βostr-u/ (que hi inclou cat. *vostre* i ast. *vuestru*) i un tipus secundari amb reducció del grup -STR- */βoss-u/, en el qual seria necessari afegir-hi l'ast. *vuesu* (des de 1256 [*uosa*]) (DELLA 6,745; GARCÍA 2003: 165), en consonància amb els resultats gallecs i portuguesos i de manera paral·lela a la informació continguda en */'mostr-a-/ ~ */'moss-a-/ (> ast. *mostrar* ~ *amosar*). Aleshores, i tenint en compte la proposta de correcció, aquest ètim s'hauria de classificar sota l'apartat següent (3.3.2.).¹¹

3.3.2. *Una de les dues llengües continua o va continuar, només o també, un tipus secundari fonològicament o morfològicament evolucionat*

Dins d'aquest grup s'ordenen trenta-tres ètims (cf. Annex e) que, en bona part, tenen també un caràcter panromànic o gairebé panromànic. Responen a aquest model exemples com el de l'ètim */'trēm-e-/ , que representa un tipus original */'trēm-e-re/, d'on sorgeixen el cat. *trémer* i l'ast. *tremar*, així com un tipus secundari amb canvi conjugacional */'trē'm-a-re/, que coneix un seguidor asturià (> *tremar*), però no català; o també l'ètim */'ϕak-e-/ , que se subdivideix en un tipus original */'ϕak-e-re/, a partir del qual es justifiquen el cat. *fer* i l'ast. *facar*, a banda d'un tipus secundari sincopat */'ϕ-a-re/, que és a la base de l'antic català *far*.¹²

De la mateixa manera que al punt 3.3.1., alguns dels cognats moderns catalans i asturians tenen un recorregut limitat en unes certes àrees dialectals dels seus dominis respectius. Així doncs, en */'ēder-a/, s'hi pot reconèixer el cat. *heura* i l'ast. *yedra* (formes germanes de la gallega i portuguesa, la castellana, la gascona o l'occitana), però també, des d'un tipus fonològicament evolucionat com */'ēler-a/, s'expli-

11. Podrien encaixar-hi a més, en una subdivisió particular d'aquest punt 3.3.1., els ètims */'ϕoli-u/, */'lak's-a-re/ i */'ram-u/, la qual cosa en faria pujar el nombre total fins als 111. Aquests ètims deixen no només un sinó dos continuadors, tant en català (*full-ful·la*, *lleixar-deixar*, *rama-ram*) com en asturià (*fueyu-fueya*, *lleixar-dexar*, *rama-ramu*), en virtut de desenvolupaments directes i secundàriament evolucionats.

12. COLÓN, ACILR 26/1, 150 suggereix un origen occità per a aquesta expressió, si bé DECAT 3,954 no dubta del seu caràcter hereditari. N'és una bona prova l'existència de *calfar* o *escalfar*, i no pas **calfer* o **escalfer*.

ca una solució amb síncope *elra* que se circumscriu a la varietat catalana rossellonesa i que és paral·lela a altres formes gascones i occitanes (DECat 4,789). Més encara, en */ʊr'tik-a/ trobem un conjunt de cognats que es reparteix per tota la Romània, tret de l'àrea romanesa, i entre els quals es documenten el cat. *ortiga* i l'ast. *ortiga*; tot i això, arran de l'existència d'un tipus secundari amb sonorització, */ʊr'dik-a/, el català també coneix el resultat *ordiga* a l'extrem nord-occidental, amb continuïtat en l'aranès i en l'aragonès (DECat 6,127), és a dir, en una zona manifestament pirinenca.

Pel que fa a la distribució geogràfica dels resultats catalans i dels asturians, en relació amb el context global romànic, és possible testimoniar una sèrie de casos en què el cognat català s'alinea sistemàticament amb el del gascó, el de l'occità i/o el del francès, mentre que l'asturià ho fa amb el del gallec (i portuguès) i/o el del castellà. Vegeu, a tall d'exemple, l'ètim */'βad-u/, l'expressió original del qual dona lloc a l'ast. *vau* (cast. *vado*, gal. *vao* / port. *vau*), en oposició a un tipus secundari */'uad-u/ responsable del cat. *gual* (gasc. *goa*, occ. *ga*, fr. *gué*); l'ètim */'dent-e/, que presenta un gènere masculí original en ast. *diente* (cast. *diente*, gal./port. *dente*), i un femení de caire innovador en cat. *dent* (gasc., occ., fr. *dent*);¹³ o l'ètim */'nɪdɪd-u/, amb una forma original que justifica l'ast. *nediu* ~ *nidiu* (gal. *nidio* / port. *nédio*)¹⁴ i una forma sincopada */'nɪtt-u/ que explica el cat. *net* (gasc., occ., fr. *net*). Els continuadors d'altres ètims, ben al contrari, no responen a aquest repartiment areal, sinó a diferents distribucions en què el català comparteix solució amb altres llengües de la península ibèrica. Així s'ha d'entendre el cas de */'lakt-e/, que té gènere masculí en l'asturià occidental (> *lleite*), igual que en gallec i portuguès, en occità i en

13. Cal precisar, en tot cas, que aquestes llengües també coneixen o han conegut el gènere masculí en *dent*, però és minoritari en comparació amb el femení, que s'ha generalitzat a tot arreu. Pel que fa al cat. *dent* com a substantiu masculí, l'ALDC (1, mapa 48, p. 93, 100, 108, 160) el consigna únicament en una sèrie de punts fronterers, al límit occidental del domini lingüístic català i a tocar dels dominis aragonès i castellà. Si a més hi afegim que els testimonis medievals constitueixen «excepcions bastant extraordinàries» (DECat 3,64), és legítim, almenys, dubtar del seu estatus (hereditari o no) en català.

14. Cal tenir present també l'antic castellà *nidio* i un antic català *neden* (1266-1500 aprox., DCVB s.v.; DECat 5,916).

francès, i un gènere femení més innovador en català (> *llet*), gascó, castellà i asturià central i oriental (> *lleche*) (BASTARDAS 2016: 64-65); o el cas de */do'l-or-e/, amb un masculí original clarament representat a la península ibèrica (cat., arag., cast., ast. *dolor*), tret del domini gallegoportuguès, i un femení més recent que, tanmateix, sí que era conegut en el català medieval i encara avui es manté en algunes àrees del domini lingüístic (DECat 3,165-166).

Finalment, valdria la pena assenyalar la pertinença a les fases protoromàniques més antigues d'alguns cognats asturians, en comparació amb altres solucions romàniques. La situació lateral de la llengua asturiana, del cantó nord-occidental de la península ibèrica i, per tant, del conjunt de la Romània, suposa de vegades la conservació d'estrats lèxics anteriors. Tot seguint els criteris desenvolupats originalment per Matteo Bartoli, s'hi reconeixen continuadors amb una localització en àrees laterals i aïllades que permet atribuir-los a un estrat més antic, en oposició als que es poden trobar a les zones centrals de la Romània (on se situa a voltes el català). En són una bona mostra els ètims */'mél-e/ i */'pōnt-e/: per al primer, només el sard, l'asturià (> *miel*), així com el gallec i el portuguès, presenten un cognat amb un gènere masculí que ha de considerar-se original, enfront del gènere femení —d'un estrat més nou— dels cognats català (> *mel*), castellà, aragonès, etc., o del gènere masculí restaurat en una fase innovadora que es reconeix en la Romània estrictament central (italià, romanx, francès, francoprovençal...). Per al segon cas, és a dir, */'pōnt-e/, els cognats de les àrees romàniques laterals (la família romanesa, el castellà, l'asturià [> *ponte*], el gallec i el portuguès) mostren un gènere femení que pertany a un estrat anterior al del gènere masculí restaurat en la Romània central, on es troba el català *pont*.

3.3.3. *Totes dues llengües coneixen un continuador d'un cert ètim, però que pot tenir significats diferents*

Sota aquesta premissa agrupem un total de quinze ètims protoromànics polisèmics (cf. Annex f), d'on se segueixen diferents apel·latius romànics en què la pervivència dels significats atribuïts a l'ètim original és variable. Val a dir que, per exemple, a partir de */'prēst-a-re/ es

va continuar el cat. *prestar*, amb el significat ‘posar [una cosa] temporalment a la disposició d’algú’, i l’ast. *prestar*, que, a més d’aquest valor, també en coneix el de ‘ser útil, valer per a alguna cosa’, semantisme recessiu en el conjunt romànic, perquè només es documenta també en gallec i portuguès, així com en castellà antic.

Torno a cridar l’atenció sobre la distribució semàntica que s’observa en alguns dels cognats des del punt de vista de la posició geogràfica del català i de l’asturià. Així, des de */kirk-a-re/, les llengües neolatines han heretat apel·latius que presenten fins a quatre significats diferents: el cat. *cercar* conserva només el sentit de ‘buscar’, que també exhibeixen els corresponents cognats del gascó, de l’occità, del francoprovençal i del francès, entre d’altres; en oposició a l’ast. *cercar*, que, de la mateixa manera que en gallec, en portuguès i en castellà, ofereix el sentit ‘fer que el contorn d’alguna cosa estigui tancat, limitat’. Anàlogament, l’ètim */le'β-a-re/, subdividit en quatre tipus semàntics (I. ‘separar [una cosa d’una altra]’, II. ‘moure’, III.1 ‘aixecar’, III.2 ‘aixecar-se’, IV. ‘transportar’), condueix a un cat. *llevar*, en el qual estan continguts els tres primers sentits —també documentables en major o menor mesura a l’espai gal·loromànic i en altres llengües romàniques més centrals i orientals—, però on no hi ha el quart,¹⁵ que es coneix només en l’ast. *llevar* i en els resultats castellans, gallecs i portuguesos. Per altra banda, en el cas de */ti' tion-e/, hi podem contemplar que, a excepció del dàlmata, totes les llengües de la Romània continuen un apel·latiu (com el cat. *tió* i l’ast. *tizón*) amb el significat de ‘tió, tros de tronc per a cremar’. Altrament, a partir d’un desenvolupament metafòric es fixa a més, en una sèrie de llengües d’àrees laterals i aïllades o discontinües (sard, romanès, calabrès, sicilià, friülà, castellà i asturià), el sentit ‘carbó, fong que produeix una malaltia en els cereals’,^{16,17} la distribució idiomàtica del qual revela la pertinença també a l’estrat protoromànic més antic o comú.

15. DCVB s.v.: «Dialectalment existeix a contrades extremes de l’idioma, on cal considerar-lo com a castellanisme».

16. Val a dir que aquesta malaltia confereix a les plantes un aspecte carbonitzat, com el d’un tió.

17. Segons m’ha fet saber el professor Joan Veny, aquesta malaltia rep en català el nom de *carbó* (solució paral·lela, per tant, a la francesa *charbon*), a més d’*orb*, *negrelló*

Per concloure, cal cridar l'atenció, de cara a una futura revisió del diccionari, sobre l'ètim */'pon-e-re/, que ha sobreviscut en bona part de la Romània a través de diferents verbs que hereten fins a tres sentits principals: I. 'posar', II. 'pondre ous una femella d'animal ovípar' i III. 'amagar-se un astre sota l'horitzó'. Dins del corresponent article del diccionari, s'hi estableix que el cat. *pondre* recull els significats II i III, mentre que en l'ast. *poner* només apareix l'I. Malgrat això, cal corregir aquesta informació, perquè l'ast. *poner* coneix justament els altres dos valors: «Facer salir [de manera natural un güevu, un ave]»,¹⁸ «Atapecer, escondese [el Sol pa facese de nueche]» (DALLA s.v.; DELLA 5,458).

3.3.4. Totes dues llengües van conèixer un continuador d'un cert ètim, però en una d'elles ha desaparegut

Fins a onze ètims (cf. Annex g) poden considerar-se en aquest epígraf, en el qual es classifiquen aquells casos en què un únic cognat, procedent d'un tipus original o secundàriament evolucionat, i conegut tant en català com en asturià, ha deixat d'existir en un dels dos idiomes. Així es veu en */'ϕrang-e-re/ 'rompre, trencar', d'on se segueix l'ast. *frañer*, amb plena vitalitat avui en dia (DALLA s.v.; DELLA 3,818), i un antic cat. *frànyer*, vigent en època medieval (aprox. 1072/1099-1429, DECAt 4,157; DCVB s.v.);¹⁹ o en */'lɔk-u/ 'porció determinada de l'espai', des del qual es continua el cat. *lloc* i l'antic ast. *llogo*, que només va tenir recorregut a l'època preliterària (aprox. 908-1083, DELLA 4,495) i que va ser reemplaçat per *lugar*, hereu nominal de */'lo'k-al-e/.

o *mascarell*, entre d'altres. En algunes comarques del País Valencià es documenta *ti/s/ó* (en clara relació amb */'ti'tion-e/), si bé no sembla una forma autòctona, d'acord amb la presència de [s] (cf. *tió*) (ALDC 4, mapa 801).

18. Poden servir d'exemple també els versos d'una famosa rima infantil asturiana: *Pon, pitina, pon / los güevinos en caxón...* (DGLA s.v. *poner*). A més, nombrosos refranys asturians donen compte d'aquest significat del verb *poner*, com: *Per San Antón, toa pita pon; Sobre un güevu pon la pitina otru nuevu*, etc.

19. En canvi, avui es pot trobar, com a possible testimoni de la pervivència indirecta d'aquest tipus lexical, el cat. *refrany*, tot i que el seu estatus no és gaire transparent, en poder ser un derivat autòcton de *refrànyer* (< */'re-'ϕrang-e-re/) o bé un occitanisme (DECAt 4,158).

Tal vegada podria ser objecte de revisió l'article relatiu a l'ètim panromànic */'long-u/ 'llarg', a partir del qual s'obté l'ast. *llongu* i un antic cat. *llong* que el DCVB s.v. i el DECat 5,246-247 jutgen com a extint en tot el territori actual de la llengua, tret dels testimonis toponímics. Noteu, no obstant això, que *llong* és encara un mot viu en alguerès (VENY 2010: 397) i sobre l'estatus del qual Coromines no es pronuncia rotundament: «l'ús a l'Alguer pot no ser més que un reflex de l'italià o el sard» (DECat 5,247).

4. CONCLUSIONS

La perspectiva global romànica, la riquesa dels materials bibliogràfics emprats i la coherència interna en l'aplicació rigorosa de la metodologia de treball fan del projecte DÉRom un marc immillorable per a la comparació interromànica. Així doncs, i prenent com a punt de partida els 206 ètims publicats fins a la data del 22 de desembre de 2023, en aquesta recerca s'ha plantejat un estudi que confronta els resultats lèxics obtinguts en dues llengües de citació obligada al diccionari, això és, l'asturià i el català. Les dades etimològiques s'hi han classificat en tres grups, d'acord amb la pervivència desigual dels cognats romànics en ambdues llengües. Si es deixen d'un costat els catorze ètims que no sobreviuen en cap de les dues, el balanç és el següent: vuit ètims presenten un continuador, entre altres llengües, en asturià (però no en català); catorze ètims mostren un representant, entre d'altres, en català (però no en asturià); i un nodrit grup de cent noranta-dos ètims ofereix continuadors lèxics en totes dues llengües, encara que a vegades aquests resulten de procediments fonològics, morfològics o semàntics diversos. Un dels aspectes més destacables de l'estudi és, potser, la falta de regularitat en la distribució areal dels cognats: així, s'han documentat diferents casos en què el català presenta comportaments lèxics semblants als de l'espai gal·loromànic i allunyats de l'ibero-romànic, però també uns altres arran dels quals es conformen solucions catalanes paral·leles a les de la resta de llengües de la península ibèrica, entre elles, l'asturià; de la mateixa manera, un bon nombre de formes asturianes troba parangó en les de bona part de la Romània.

Tot i així, atesa la seva posició lateral (i sovint aïllada) dins del *continuum* romànic, és possible testimoniar resultats que només trobaran continuïtat en altres dominis marginals.

En definitiva, les pròpies (i inevitables) limitacions del projecte DÉRom (el breu corpus analitzat fins ara, la seva selecció lèxica encotillada, etc.) no permeten, com ja subratllava BASTARDAS (2016: 69), «tirer des conclusions générales de ces résultats», especialment pel que fa a la caracterització lèxica particular de cada llengua. Així i tot, sí que s'hi ofereix una base consistent sobre la qual enriquir els estudis etimològics i donar compte, en establir diferents pautes o tendències recognoscibles, de l'enorme variació diasistèmica del protoromànic, i per tant, de l'espai compartit per les seves hereves, les llengües romàniques.

BIBLIOGRAFIA

- ALDC = Joan Veny i Lúdia Pons i Grieria (2001-2018): *Atles lingüístic del domini català*, Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 9 vol.
- BASTARDAS (2016): Maria Reina Bastardas i Rufat, «Un vieux problème de la romanistique revisité: la place du catalan parmi les langues romanes à la lumière des articles du DÉRom», dins Éva Buchi, Jean-Paul Chauveau i Jean-Marie Pierrel (eds.), *Actes du XXVIIe Congrès international de linguistique et de philologie romanes (Nancy, 15-20 juillet 2013). Section 5*, Nancy: ATILF / Eliphi, p. 57-70.
- BUCHI & SCHWEICKARD (2009): Éva Buchi i Wolfgang Schweickard, «Romanistique et étymologie du fonds lexical héréditaire: du REW au DÉRom (Dictionnaire Étymologique Roman)», dins Carmen Alén Garabato *et al.*, *La romanistique dans tous ses états*, Paris: L'Harmattan, p. 97-110.
- BUCHI & SCHWEICKARD (2014): «Conception du projet», dins Éva Buchi i Wolfgang Schweickard (eds.), *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom). Genèse, méthodes et résultats*, Berlin: De Gruyter, p. 5-38.
- BUSTO (2020): Xuan Carlos Busto Cortina, «Los vocables asturians de

- Antoni de Bastero y su probable informante, el Cardenal Cienfuegos», *Estudis Romànics* 42, p. 7-32.
- CHAMBON & GREUB (2002) : Jean-Pierre Chambon i Yan Greub, «Note sur l'âge du (proto)gascon», *Revue de linguistique romane* 66, p. 473-495.
- CHAUVEAU (2020): Jean Paul Chauveau, «Reconstruire la polysémie en protoroman?», dins Éva Buchi i Wolfgang Schweickard, *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom) 3. Entre idioroman et protoroman*, Berlin, Boston: De Gruyter, p. 145-164.
- COLÓN, ACILR 26/1 = Germà Colón (2013): «[Intervenció a la taula rodona <100 anys d'etimologia romànica: el REW de Meyer-Lübke: 1911-2010>]», dins Emili Casanova Herrero, Cesáreo Calvo Rigual (eds.), *Actas del XXVI Congreso internacional de lingüística y de filología románicas (Valencia 2010)*, Berlin, Boston: De Gruyter, vol. 1, p. 150.
- DALLA = Academia de la Llingua Asturiana (2000): *Diccionariu de la llingua asturiana*, Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana. [En línia: <<https://diccionariu.alladixital.org/>>]
- DCVB = Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll (1950-1968²): *Diccionari català-valencià-balear*, Palma: Miramar, 10 vols. [En línia: <<https://dcvb.iec.cat/inici.asp>>]
- DECat = Joan Coromines (1980-2001): *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, Barcelona: Curial, 10 vols. [En línia: <<https://decat.iec.cat/>>]
- DELLA = Xosé Lluís García Arias (2017-2021): *Diccionariu Etimolóxicu de la Llingua Asturiana*, Uviéu: Universidá d'Uviéu, Academia de la Llingua Asturiana, 7 vols.
- DGLA = Xosé Lluís García Arias (2002-2004): *Diccionario general de la lengua asturiana*, Oviedo: Editorial Prensa Asturiana.
- DIEC2 = Institut d'Estudis Catalans (2007²): *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona: Edicions 62, Enciclopèdia catalana. [En línia: <<https://dlc.iec.cat/>>]
- FISCHER (1969): Iancu Fisher, «III. Lexicul. 1. Fondul panromanice», dins Alexandru Rosetti *et al.*, *Istoria limbii române*, Bucarest: Editura Academiei Republicii Socialiste România, vol. 2, p. 110-116.

- GARCÍA (2003): Xosé Lluís García Arias, *Gramática histórica de la lengua asturiana*, Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana.
- GARCÍA (2005): *Toponimia asturiana: el porqué de los nombres de nuestros pueblos*, Oviedo: Editorial Prensa Asturiana.
- GARGALLO (2021): José Enrique Gargallo Gil, recensió d'Éva Buchi i Wolfgang Schweickard (eds.) (2020), *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom) 3. Entre idioroman et protoroman*, Berlin, Boston: Walter de Gruyter., dins *Lletres Asturianas* 125, p. 208-214.
- GONZÁLEZ (2002): Francesc González i Planas, «Los conceptos de codificación y estandarización según las experiencias catalana y asturiana», *Ianua. Revista philologica romanica* 3, p. 13-33.
- OnCat = Joan Coromines i Josep Mascaró Passarius (1989): *Onomasticon Cataloniae. Toponímia antiga de les Illes Balears* (vol. I); *Onomasticon Cataloniae. Els noms de lloc i noms de persona de totes les terres de llengua catalana* (1994-1997) (vols. II-VIII), Barcelona: Curial Edicions Catalanes, Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona «la Caixa».
- REINHARDT (2020): Jan Reinhardt, «Addenda Aragonensia», dins Éva Buchi i Wolfgang Schweickard, *Dictionnaire Étymologique Roman (DÉRom) 3. Entre idioroman et protoroman*, Berlin, Boston: De Gruyter, p. 105-123.
- SÁNCHEZ (2019): Fernando Sánchez Miret, *La classificació del català: evolució de la polèmica*, manuscrit de la conferència plenària de l'autor al XVIè Col·loqui internacional de llengua i literatura catalanes (Salamanca, 1 a 6 de juliol de 2012). [En línia: <https://www.researchgate.net/publication/326098331_La_classificacio_del_catala_evolucio_de_la_polemica>, 16/1/24]
- VENY (1982): Joan Veny, «Yeísmo histórico y tratamiento de /x/ en asturiano y catalán», *Lletres Asturianas* 50, p. 27-37.
- VENY (2010): «Paralelismos lingüísticos asturiano-catalanes», dins Ana María Cano González (ed.), *Homenaxe al profesor Xosé Lluís García Arias*, Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana, vol. 1, p. 395-405.

ANNEX

Llistats dels ètims (amb indicació de la categoria i gènere) tractats segons la divisió proposada al text de l'article:

a) Ètims sense continuador hereditari ni en asturià ni en català: */*pril-i-u*/ s.m.; */*ar'iet-e*/ s.m.; */*'barb-a*/² s.m.; */*enter-'rusk-l-o*/ s.m.; */*enter-'rusk-o*/ s.m.; */*im'prumut-a*/ v.; */*ka'ball-a*/ s.f.; */*'karpin-u*/ s.f.; */*'mal-a*/ s.f.; */*'mel-u*/² s.f.; */*'persik-u*/¹ s.m.; */*'s-βol-a*/ v.; */*s-per-'laβ-a*/ v.; */*'ung-e*/ v.

b) Ètims amb continuador en asturià i no en català: */*a'ket-u*/¹ s.m.; */*a'ket-u*/² adj.; */*as'kølt-a*/ v.; */*'kasi-u*/ s.n.; */*'limpid-u*/ adj.; */*'merl-u*/ s.m.; */*plan't-agin-e*/ s.f.; */*'rug-i*-/ v.

c) Ètims amb continuador en català i no en asturià: */*'agr-u*/ s.n.; */*'balti-u*/ s.n.; */*βi'n-aki-a*/ s.f.; */*'flor-e*/ s.m.; */*'grass-u*/ adj.; */*la'brusk-a*/ ~ */*la'brøsk-a*/ s.f.; */*'mel-u*/¹ s.n.; */*'mol'ton-e*/ s.n.; */*'or-a*/ v.; */*'par-e*-/ v.; */*'preti-u*/ s.n.; */*'rusk-a*/ s.f.; */*'rusk-l-a*/ s.f.; */*'tili-a*/ s.f.

d) Ètims amb continuador en asturià i en català, directe o secundàriament evolucionat, i amb el(s) mateix(os) significat(s): */*a'gøst-u*/ s.m.; */*'akr-u*/ adj.; */*'akuil-a*/ s.f.; */*a'nell-u*/ s.m.; */*'ann-u*/ s.m.; */*a'pril-e*/ s.m.; */*'ark-u*/ s.n.; */*'arm-a*/ s.f.; */*'aud-i*-/ v.; */*'baβ-a*/ s.f.; */*'βakk-a*/ s.f.; */*'barb-a*/¹ s.f.; */*'batt-e*-/ v.; */*'ben-a*/ s.f.; */*'bend-e*-/ v.; */*'βent-u*/ s.m.; */*'βes'sik-a*/ s.f.; */*'biβ-e*-/ v.; */*'βind-ik-a*-/ v.; */*'βin-u*/ s.n.; */*'βird-e*/ adj.; */*'βol-a*/ v.; */*'βøstr-u*/ adj.; */*'brum-a*/ s.f.; */*'bøkk-a*/ s.f.; */*'deke*/ num. card.; */*'dε-u*/ s.m.; */*'dørm-i*-/ v.; */*'εβul-u*/ s.m.; */*'erb-a*/ s.f.; */*'es'kolt-a*-/ v.; */*'faβ-a*/ s.f.; */*'fε'βrari-u*/ s.m.; */*'fēn-u*/ ~ */*'fēn-u*/ s.n.; */*'fili-u*/ s.m.; */*'fōn't-an-a*/ s.f.; */*'gēner-u*/ s.m.; */*'gland-e*/ s.f.; */*'grøss-u*/ adj.; */*im'prēst-a*-/ v.; */*im'βit-a*-/ v.; */*ka'ball-u*/ s.m.; */*'kamb-a*/ s.f.; */*'kant-a*-/ v.; */*'kapr-a*/ s.f.; */*'kaput*/ s.n.; */*'karn-e*/ s.f.; */*'kas'tani-a*/ ~ */*'kas'tini-a*/ s.f.; */*'ka'ten-a*/ s.f.; */*'kerβ-u*/ s.m.; */*'klaβ-e*/ s.f.; */*'kon'βit-a*-/ v.; */*'kresk-e*-/ v.; */*'kuand-o*/ adv./conj.; */*'kua'resim-a*/ s.f.; */*'kul-u*/ s.m.; */*'laβ-e*-/ ~ */*'laβ-a*-/ v.; */*'laud-a*-/ v.; */*'laur-u*/ s.m.; */*'lōng-e*/ adv.; */*'luk-e*-/ v.; */*'løkt-a*/ v.; */*'lun-a*/ s.f.; */*'ma'gistr-a*/ s.f.; */*'ma'gistr-u*/ s.m.; */*'mai-u*/

s.m.; */'man-u/ s.f.; */'mart-i-u/ s.m.; */'mastik-a-/ v.; */'ma'tsan-a/ s.f.; */'ment-a/ s.f.; */'ment-e/ s.f.; */'merul-a/ s.f.; */'mili-u/ s.m. */'minu-a-/ v.; */'mōnt-e/ s.m.; */'mūr-a/ s.f.; */'mūst-u/ s.n.; */'nap-u/ s.m.; */'nīβ-e/ s.f.; */'nigr-u/ adj.; */'nomin-a-/ v.; */'pal-u/ s.m.; */'pan-e/ s.m.; */'part-e/ s.f.; */'pass-u/ s.m.; */'pēkk-a-/ v.; */'pek'k-at-u/ s.n.; */'persik-u/² s.n.; */'pōt-e-/ v.; */'rankid-u/ adj.; */'rap-u/ s.n.; */'re'tōnd-u/ adj.; */'rōt-a/ s.f.; */'rōmp-e-/ v.; */'sa'-buk-u/ s.m.; */'sa'gitt-a/ s.f.; */'salβi-a/ s.f.; */'sal-i-/ v.; */'sa'lut-a-/ v.; */'sērβ-u/ s.m.; */'skriβ-e-/ v.; */'sparg-e-/ v.; */'sūrd-u/ adj.; */'tali-a-/ v.; */'tēpid-u/ adj.; */'tōn-a-/ v.; */'tōnk-t-u/ s.n. */'tōli-u/ s.n.; */'laks-a-/ v.; */'ram-u/ s.n.

e) Ètims amb continuador de tipus secundari en una de les dues llengües: */'ali-u/ s.n.; */'arbor-e/ s.f.; */'βad-e-/ v.; */'βad-u/ s.(n. o m.); */'dent-e/ s.m.; */'dō'l-or-e/ s.m.; */'dō-i/ num. card.; */'ēder-a/ s.f.; */'fak-e-/ v.; */'fāmen/ s.n.; */'fōratr-e/ s.m.; */'fōrōnt-e/ s.m.; */'fug-e-/ v.; */'kad-e-/ v.; */'kog'nōsk-e-/ v.; */'kuēr-e-/ v.; */'lakt-e/ s.n.; */'lumen/ s.n.; */'mēl-e/ s.m.; */'mostr-a-/ ~ */'moss-a-/ v.; */'mōlg-e-/ v.; */'nītid-u/ adj.; */'nod-u/ s.m.; */'nūr-u/ s.f.; */'pīr-u/² s.n.; */'pōnt-e/ s.m.; */'pulik-e/ s.m.; */'sal-e/ s.m.; */'s-tre'm-e-sk-e-/ v.; */'tēmpus/ s.n.; */'trēm-e-/ v.; */'trēm-ul-a-/ v.; */'tūr'tik-a/ s.f.

f) Ètims amb continuador en asturià i en català, però amb significats diferents: */'dōl-u/ s.n.; */'in-ka'βall-ik-a-/ v.; */'ka'βall-ik-a-/ v.; */'ker-a/ s.f.; */'kīrk-a-/ v.; */'klam-a-/ v.; */'kōrd-a/ s.f.; */'kred-e-/ v.; */'lēβ-a-/ v.; */'pes-u/ s.n.; */'pon-e-/ v.; */'pōrt-a-/ v.; */'prēst-a-/ v.; */'res'pōnd-e-/ v.; */'ti'tion-e/ s.m.

g) Ètims amb un continuador conegut en asturià i en català, però que s'ha perdut en una de les llengües: */'anim-a/ s.f.; */'dīs-ka'βall-ik-a-/ v.; */'ēks-i-/ v.; */'fōrang-e-/ v.; */'iāk-e-/ v.; */'lōk-u/ s.m.; */'lōng-u/ adv.; */'mon't-ani-a/ s.f.; */'plak-e-/ v.; */'rod-e-/ v.; */'tēnd-e-/ v.